

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Zádor Tamás*
Cím: *Pilvax 1932. március*

Forrás: *Budapesti Hírlap*

mp

932. III. 27.

Osztályozás

Tárgy

81(062)

Petőfi Társaság

"1932"

HKÉTFÉLCE DACT:

PILVAX 1932. március

Hogyan lett Reviczky Gyulából mégis magyar költő?

— Lement a nap...

Szemszegletből kérdően néztünk az óklasszikus irány késői költőjére. Petőfi idézet... március hanyatló hetében, a Dunaparton a nagy szállodák előtt... nem természetellenes alaphangnak egy riportrakészülődés előrajában? A költő ugylátszik megértette kóválygó gondolataink, mert csakhamar így folytatta:

— Mindennapos szólam a Dunaparton. Nemcsak én, mások is észreveszik a napszálltát és százan és százan elsóhajtnak a naplementét.

Nekivágunk a Belvárosnak. Szűk határok közé szorított öreg utcák rossz kövezetén járunk és az önkénytelen hallgatásban azon gondolkodunk, hogy a dunaparti naplementében újat és mondhatunk volna. Új látásból új megállapítást! Például éppen azt a kézenfekvő tény, hogy Európában az öreg nap, talán egy időben, két kupolán pihen meg egy pillanatra, mielőtt alábukik. A budai Várpalota és a római San. Pietro kupolán. Nagyvonalú áttekintést ad ez a pillanat, ha észrevesszük és alaposan átgondoljuk. Nem tehetjük, a költő már ráunt a hallgatásra és újra beszél:

— Egyszer heten indultak Theba ellen... — megértjük, az alaphang igazolása elé érkezünk. — A magyar Pen Clubban is heten álltak ki a porondra.

— De a csillagok... — mondjuk önkénytelen a vezérszólam vezérszavait és a költő lelkesülten szavunkba vág:

— Hiába álltak ki a nemzeti irodalom irányára ellen! A márciusi nagygyűlésen megfélemlítettük, visszautasítottuk az előretörést!

A Petőfi Sándor-utcán vágunk át. A Főposta

épület előtt mentünk tovább és néhány pillanat múlva a szombat nappali világosságának utolsó foszlányai még megvilágították előttünk a következő keresztutca jelzőtábláját:

Pilvax-köz.

Befordultunk és ebben a percben talán mindnyáján a Petőfi-idézet következő sorára gondoltunk. „Közel s távolban semmi fény...“ A gyors elsötétedésben csak most gyultak ki az utcák, a boltok, a lakások villanylámpái. Az egymásmellette tapadó házak folytonossága rövid távolságra megszakadt. Az utca felé nyitott udvarba értünk. Az udvartorok sötétén ásitott a szomszédházakra és csak ezután vettük észre a Pilvax-kávéház villanykörteinek gyenge sárga fényét. A költő a különterem bejárata felé terelt.

Benyitottunk, a nehéz de olesó függőnyt szétvontuk és a szemközti fal tükreben megpillantottuk a feltáruló képet. Ötkarú csillár, az ég villanykörte szabályos ötszöget formálnak s élesen fehér fényük alatt furesán hat, különös benyomást teremt a Petőfi Társaság szombatesterem alakra formált asztala. Még csak Havas István a mindig elsőnek érkező költő üldögél a T-bet hosszú szárában. A pineér a sötét összekötő folyosóból kászálódik elő, de mire velünk végeztud, az irodalmi társaság tagjai közül több megérkezik a rendszer szombati találkozóra.

Körülkentő és pontos főtítkárt jelentenivaló írásainak garmadáját rendezgeti. Feleki Sándor, a orvos-költő, sietve foglalja el a különterem egyetlen párnázott karosszékét. Falu Tamás egyiptomi cigarettáit rendezgeti. Kiss Menyhért ujság erdőbe temetkezik, Gécsy István az elmaradhatat narancsaival bibelölő Szatmáry István halk beszédet kezd. Gáspár Jenő fiatal költő

kéziratait rendezgeti, hogy az irodalmi fórumon majd később bemutatthassa a költeményeket. Petri Mór legfrissebb magyar triolettjeit ajánlja mindenki figyelmébe.

Egyszerre csak két nagyított fénykép kerül az asztalra. Gáspár István szobrászművész síremléktervezetének fényképmásolatai. Rápillantunk és az obelisz felett a mellszoborban megismerjük a mult század nagy magyar költőjét, Reviczky Gyulát. A Petőfi-Társaság szombati asztalának furesa hatása magyarázatra talál és a vakítóan fehér T-betű különös benyomása szavakba, Reviczky-idézetbe formálódik:

„Thamus vén hajós...“

A síremléket a kerepesi temetőben Reviczky új sírja fölé fogják állítani. Már mindenki készülődik a leleplezési ünnepre. Feleki Sándor előveszi a Pester Lloyd 1889. szeptember 7. számának első oldalát. És magyarázza:

— A Pester Lloyd ebben a számban tárcát közölt a kétféle ismert irodalomtörténeti emlékről, hogy Reviczky első költeményeit a magyar ujságok nem fogadták el. Reviczky német nyelven írt azután verseket és később vagy hetven poemáját névtelen költemények címen ki is akarta adni. Rákosi Jenő akadályozta meg a kötet megjelenését. Reviczky előtt megnyitotta a magyar dalok hasábjait és a német nyelven írt költemények feledésbe merültek. Szerencsére a Pester Lloyd tárcája néhányat mégis megőrzött. Hármát le is fordítottam belőlük.

Az öreg ujság lap és a fordító kézíratai kézzel-kézzel járnak, majd az asztalon a síremléktervezet fényképei fölé kerülnek. Olyan most a Pilvax T-asztala, mint egy ravatal. Reviczky életének legszomorúbb emléke fekszik rajta a fehér villanyfényben. Legfelül ez a fordítás feküdt:

*Kétféle dalt a lantom
Tudod, miért fakaszt,
Pedig magyar a lelkem —
Ne kérd tőlem azt.*

*A csalogányt mi üzi
A messziségbe el,
Hogy idegen hazában
Epedve énekel?*

*Kérdezd, a hold az égről
Hová száll nyomtalan?
A sápadó csillagoktól,
Hogy fénye merre van?*

*Kérdezd a napsugárt is,
Tavaszt és szélvihart.
Mind messzi elvetődik
S idegen honba tart.*

A Pilvax történelmi emlékekkel sűrített levegője ránehezedik a Petőfi-Társaságra. A Petőfi-emléktáblát keressük. A társaság egyik költőtagja ezt a felvilágosítást adja:

— A kávéházban van a Petőfi-emléktábla. Ott nagyon ki voltunk téve a nyilvánosságnak és azért jöttünk ide a különterembe.

Lelkes éljenzés, a hideg ellen védő függöny Pekár Gyula mögött csapódik össze. Elfoglalja a főhelyet és beszélni kezd a márciusi nagygyűlés eseményeinek társadalmi határáról.

... Már künn állunk a márciusi estében, mikor a vezérszólam Petőfi idézetének zárósorára emlékezünk:

Csak mécsvilágom s honszerelmem ég.

Átvágunk a mult emlékein és elszelünk a széles utcák felé.

Zádor Tamás.